

Kielikoulutuksen haasteet

Tarja Nikula

tarja.nikula@jyu.fi

Soveltavan kielentutkimuksen keskus

Kielikoulutuspolitiikan tutkimus- ja
kehittämisverkosto

Kielikoulutuksen haasteita (1)

- Suomen kielivarannon surkastuminen
  - yksipuolistuvat ja vähenevät kielivalinnat
  - englannin kielen ylivalta
- Kielikoulutuksen jatkumoiden katkonaisuus
  - koulutusasteiden väliset
  - koulutuksen ja työelämän väliset
  - arjen ja koulutuksen väliset
- Vallalla olevien kieli- ja oppimiskäsitysten hidas muuttuminen

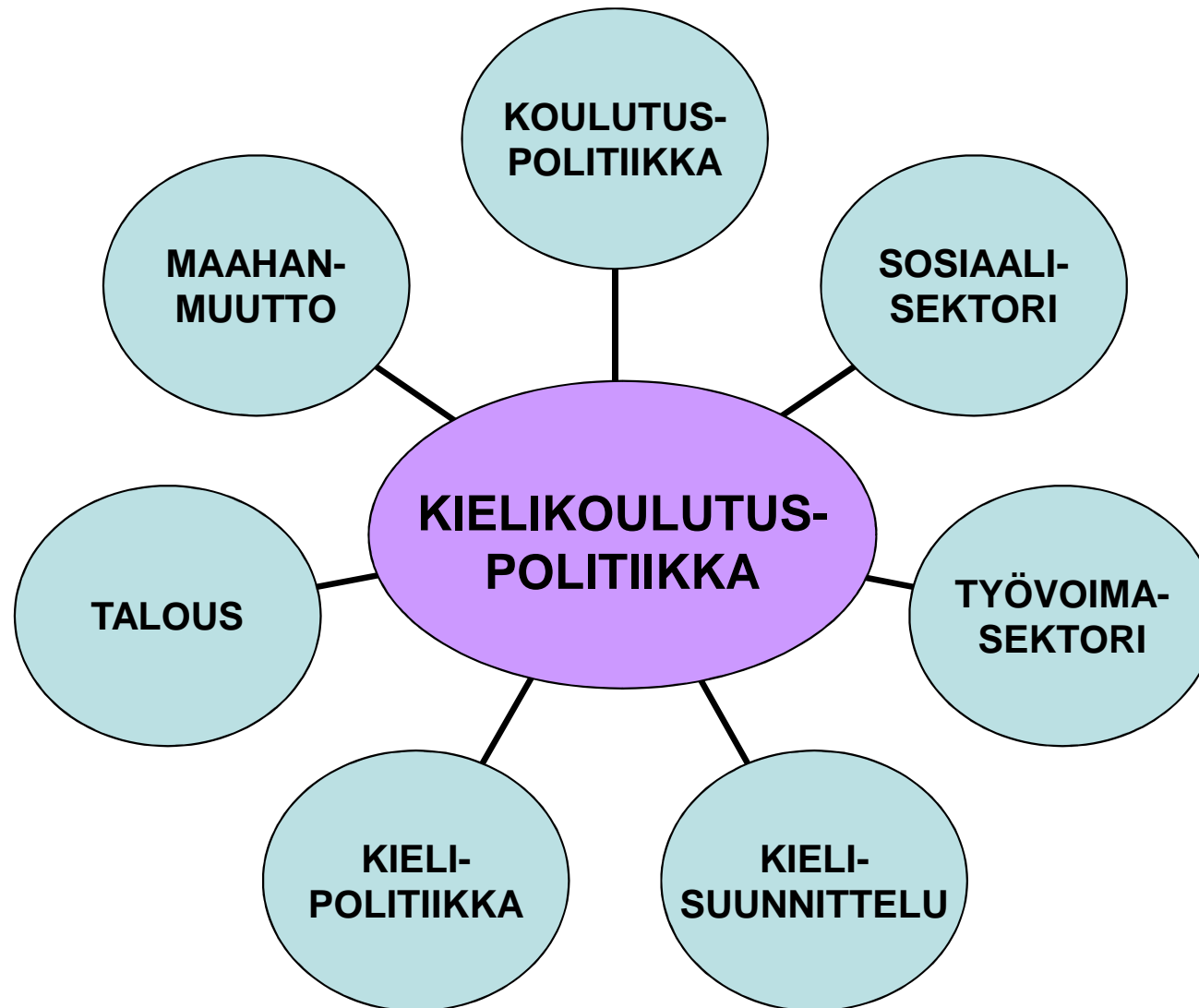
Kielikoulutuksen haasteita (2)

- Ympäröivän maailman nopea muutosvauhti
- kieliä kohdataan erilaisella intensiteetillä kuin ennen on ollut mahdollista
- tarvitaan uudenalaista otetta kieliin ja niiden osaamiseen
- vaatii vallalla olevien kieli-, oppimis- ja kielitaitokäsitysten uudelleen arvioimista

Ketä varten kielikoulutus?

- Yhteiskuntaa
  - kieli keskeinen osa kaikkea yhteiskunnallista toimintaa
  - kielikoulutus demokratian edistäjänä
  - kielitaito on sekä kulttuurinen että taloudellinen resurssi
- Työelämää
  - peruskielitaidot vs. pitkälle erikoituneet taidot, kenen vastuulla kehittää?
  - työelämän vaatimien kielitaitojen ennustaminen (mitä kieliä vs. millaista kielitaitoa äidinkielellä ja muilla kielillä)
- Yksilöitä
  - kielitaito arvo sinänsä ja osa yksilönä kehittymistä
  - elinikäisen oppimisen näkökulma
  - kielitaito yksilön oikeusturvakysymys, osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan
- kielikoulutusta koskevassa päätöksenteossa puntaroitava kaikkia näitä, tuoden näkyviin eri näkökulmia: kielen oppijoiden, opettajien, kuntapäätäjien, tutkijoiden, politiikantekijöiden, työelämän edustajien...

Kielikoulutuspolitiikan moniulotteisuus

Kielikoulutuspolitiikan verkosto

- Tehtävänä:
  - tuoda yhteen kielikoulutuksen toimijoita
  - lisätä tietoisuutta kielikoulutuksen moniulotteisuudesta
  - vaikuttaa kielikoulutuspolitiikkaa koskeviin päätöksiin
- Rakenne:
  - avoin foorumi kaikille asiasta kiinnostuneille
  - vuosittain kokoontuva kieliparlamentti
  - valtakunnallinen ohjausryhmä
  - JYssä verkoston toimintaa koordinoi Soveltavan kielentutkimuksen keskus
- Verkoston tarve
  - kielikoulutuspolitiikan moniulotteisuus, näkökulmien runsaus
  - kielikoulutusta koskevan päätöksenteon hajaantuneisuus ja epäyhtenäisyys
- www.kieliverkosto.fi

Mistä puhumme kun puhumme kielitaidosta?

Erilaisten kieli- ja kielitaitokäsitysten jäljillä

Kieli-, kielenoppimis-, monikielisyyskäsitteet I

- Kielet on totuttu näkemään toisistaan erillisinä, selvärajaistena systeemeinä
  - kielitaidon ajatellaan olevan jaoteltavissa erillisiin osa-alueisiin: kielioppi, sanasto, ääntäminen jne.
  - 'essentialistinen' kielikäsite
- Kielen oppimisen tutkimuksessa vastaavasti huomion kohteena kielijärjestelmän elementtien oppiminen (esim. sanat, rakenteet)
  - oppiminen psykologisena 'pään sisäisenä' prosessina
  - oppimisen vertauskuvana 'omaksuminen'
- Monikielisyys usean kielisysteemin hallintaa toisistaan erillisinä järjestelminä
  - kielten sekoittaminen ongelma, 'ihanteena' yhden kielen käyttö kerrallaan

Kieli-, kielenoppimis-, monikielisyyskäsitys II

- Kielikäsitteen lähtökohtana voi olla myös *kielen käyttö* ja sen muuntuvuus, tilanteisuus
  - kieli on ennen muuta merkitysresurssi
  - kielitaito ei ole universaali, kaikkiin tilanteisiin samanlaisena sovellettavissa
  - kukaan ei hallitse mitään kieltä täydellisesti
- Kielen oppimisen tutkimuksessa huomio kielen oppimiseen jaettuna, sosiaalisena toimintana
  - tutkimuksen 'sosiaalinen käänne', mm. sosiokonstruktivistien tutkimus
  - oppimisen vertauskuvana 'osallistuminen'
- Monikielisyys kieliresurssien samanaikaisuutena
  - kielten sekoittaminen ei (ainakaan lähtökohtaisesti) ongelma, ilmaisesurssi siinä kuin yhden kielen käyttökkin

Kieli merkitysresurssina kielikoulutuksessa – keinoja?

- Kielenopetuksen varhaistaminen: edellyttää kokemus- ja tehtävä- pikemmin kuin muotolähtöisyyttä
- Kielikylpyopetus
- Kielen ja sisällön integroiva opetus
- Vuorovaikutuksellisuuden merkityksen näkyvämmäksi tekeminen kielenopetuksessa
- Irrottautuminen ”oikeakielisyyden pakkomielteestä”
(Cangarajah (2007:238): *”we have to move away from an obsession with correctness.”*)

Miten valmentaa monikielisyystaitoja?

- Canagarajah (2007:238):

“...we have to develop **negotiation strategies** among our students. We have to train them to **assume difference** in communication and orientate them to sociolinguistic and psychological resources that will enable them to **negotiate**.”

- Monikielisyystaitojen elementtejä:

- koodinvaihto, kielirajojen ajoittainen ‘ylittäminen’
  - oman kielitaidon mukauttaminen
  - sellaiset kielenkäyttöstrategiat kuten korjaaminen, uudelleen muotoilu, selventäminen, aiheen vaihtaminen
  - sellaiset asenteet kuten kärsivällisyys, suvaitsevaisuus ja nöyryys eroavaisuuksien neuvottelua vaativien tilanteiden suhteen
- (Canagarajah 2007)

Lopuksi

- Kieltä voidaan tarkastella sekä rakenteellisena systeeminä että merkityksiä rakentavana sosiaalisena resurssina
  - Molemmat tosia, molemmille tarvitaan tilaa kielikoulutuksessa
- Nykyajan globalisaatio- ja kansainvälistymisprosessit pakottavat miettimään tuoreilla tavoilla kieli- ja kielitaitokäsityksiä
- Miten huomioida ja sovittaa kielikoulutuksen suunnittelussa yhteen yksilöiden ja yhteiskunnan tarpeet ja tavoitteet?
- Miten edistää tutkimuksen, opetuksen ja päätöksenteon yhteyttä kielikoulutuksen suunnittelussa ja kehittämisessä?